

СУДИ В УМОВАХ ВІЙНИ

КИЇВ 2022

Публікація підготовлена за фінансової підтримки Європейського Союзу. Її зміст є виключною відповідальністю Проєкту ЄС «Право-Justice» і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу.

СУДИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Добірка історій, упорядкованих у межах спецпроєкту про досвід роботи українських судів в умовах повномасштабної війни Росії проти України, створеного Проєктом ЄС «Право-Justice» у партнерстві з Державною судовою адміністрацією України

Київ 2022

ЗМІСТ

Вступні слова	6
Досвід відновлення Іванківського районного суду Київської області після окупації	8
Як діяв у період окупації та відновив роботу після звільнення Макарівський районний суд Київської області	11
Евакуація з Бахмута й порятунок із Маріуполя Донецького апеляційного суду	14
Досвід підготовки Вінницького апеляційного суду та допомога судам, які перебували на територіях бойових дій ...	18
Окупація, визволення та оперативне відновлення роботи Ірпінського міського суду Київської області	21
Електронний суд та досвід організації дистанційної роботи Луганського окружного адміністративного суду	25
Збереження життя в оточенні ворога та самоорганізація Сумського окружного адміністративного суду	29
Відновлення модельних напрацювань попри значні руйнування Вугледарським міським судом Донецької області	32
Командна робота Ленінського районного суду міста Харкова під час війни	35
Нові формати роботи та активне волонтерство Сьомого апеляційного адміністративного суду	38

ВСТУПНІ СЛОВА

Олексій Сальніков,
голова Державної судової адміністрації України

Конституційні права громадян на звернення до суду не можуть бути обмежені навіть в умовах воєнного стану, тому робота судів у жодному разі не повинна припинятися. Попри восьмирічний досвід життя нашої країни в умовах збройного конфлікту, 2022 рік приніс нові суворі та масштабні виклики, які вимагали негайних дій та прийняття нагальних рішень.

Деякі території України були настільки блискавично окуповані ворогом, що суди не мали змоги евакуюватись. Траплялися випадки, коли в зоні бойових дій тимчасово припинялася діяльність суду. Судді та працівники апаратів судів, як і цивільне населення, були змушені евакуюуватись в інші регіони України, аби зберегти власне життя та життя своїх родин.

У зв'язку з неможливістю окремих судів здійснювати правосуддя під час воєнного стану, підсудність справ, які знаходились у провадженні цих судів, тимчасово змінювалась.

Пишаюсь тим, що в таких надзвичайних умовах керівництво судів продемонструвало й демонструє донині злагодженість, приймаючи якісні рішення щодо організаційного забезпечення роботи суду. Наразі здійснюється процес відновлення роботи судів, що розташовані на територіях, які були тимчасово окуповані, або перебували в зоні активних бойових дій.

Майже в кожного суду України є власний унікальний досвід організації роботи під час воєнного стану. І всі вони варті того, аби бути задокументованими, адже це наша героїчна історія. Саме для обміну досвідом, якого ми не мали дотепер, Проєкт ЄС «Право-Justice» спільно з Державною судовою адміністрацією України реалізували цей спеціальний проєкт.

Маю глибоке переконання, що ця добірка історій про українські суди буде цікавою та корисною не лише для громадян України, а й поза її межами. Проте найголовніше – бажаю, аби нікому у світі не випало повторювати досвід України та переживати подібні трагедії.

**Анна Адамська-Галлант,
голова міжнародна експертка
з питань судової реформи Проекту ЄС «Право-Justice»**

Лютий 2022-го року кардинально змінив життя кожного українця та всієї нашої країни. Через повномасштабну агресію РФ перед судовою системою України постали безпрецедентні проблеми, які вимагали негайних рішень. Насамперед було необхідно забезпечити безперервну роботу судів під час війни й гарантувати громадянам України доступ до правосуддя.

Підсудність справ судів, які не мали змоги виконувати свої обов'язки, змінювалась. Адже низка судів опинилися на тимчасово окупованих територіях, як, наприклад, Донецький апеляційний суд або в зоні бойових дій, як Вугледарський міський суд Донецької області. Станом на грудень 2022 року, будівлі 93-х судів було пошкоджено або повністю зруйновано, змінено територіальну підсудність 198 судів.

Попри це судова система продемонструвала готовність продовжувати роботу навіть у нестерпних умовах війни. З огляду на це Проєкт «Право-Justice» організував низку тематичних конференцій «Суди в умовах війни», щоб представники судів мали змогу обмінятися власним досвідом організації роботи під час воєнного стану.

Окрім того, Проєкт «Право-Justice» спільно з Державною судовою адміністрацією України створили спеціальний проєкт – низку публікацій «Суди в умовах війни: український досвід». Адже кожна неймовірна історія про велику жертвовність, героїзм та відвагу, що виявили судді та працівники апаратів судів, має бути задокументована та надихати колег не лише в Україні, а й у всьому світі.

ДОСВІД ВІДНОВЛЕННЯ ІВАНКІВСЬКОГО РАЙОННОГО СУДУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПІСЛЯ ОКУПАЦІЇ

Селище міського типу Іванків стало одним із перших населених пунктів України, куди агресор зайшов 24 лютого з боку Білорусі. Про те, як Іванківський районний суд Київської області перебував під окупацією, розповідає Тетяна Марченко, керівниця апарату суду.

«Від самого початку ворожого наступу ми перебували на постійному зв'язку зі Слободян Наталею Павлівною, головою суду – розповідає Тетяна Марченко, керівниця апарату Іванківського районного суду Київської області. – Ми підтримували щоденний зв'язок з усіма співробітниками, аби організувати безперервну роботу й зібрати документи. 23 лютого ми провели нараду з організаційних питань роботи суду й обговорили документ під назвою «Дії у воєнний час». Наступного дня ця інформація дуже знадобилася для організації роботи колективу, а також для порятунку наших родин. Саме завдяки цьому нам поталанило ретельно сховати справи в суді й зібрати всі необхідні документи».

Під час окупації працівники суду через відповідні канали комунікації активно передавали інформацію щодо пересування ворожої техніки, доповідали, у якій кількості та через який населений пункт вона рухається. На жаль, від 5 березня в Іванкові повністю зник зв'язок. Унаслідок цього не було жодної можливості отримати достовірну інформацію щодо наших родин, колективу й стану будівлі суду.

«1 квітня силами ЗСУ Іванків було звільнено. Я відразу особисто навідалася до кожного працівника суду, оскільки в районі настала гуманітарна катастрофа: було відсутнє електропостачання, бракувало питної води, харчів, – розповідає керівниця апарату Іванківського районного суду. – Коли мене зустріла наша судова розпорядниця, то насамперед поставила такі питання: «Чи всі живі? Усе гаразд? Коли ми плануємо виходити на роботу?» Такі щирі взаємини й згуртованість надавали наснагу витримати все, що випало на нашу долю й боротися далі».

За словами Тетяни Марченко, перебування понад місяць в окупації – це найгірше, що трапилося під час війни. З 27 працівників апарату та суддів лише 5 знаходилися поза межами району. Усі інші пройшли через окупацію.

Будівля Іванківського районного суду Київської області

Відновлення роботи суду

«21 квітня суд запрацював. Було відновлено підсудність. Тепер триває повноцінна робота – розглядаємо справи. Станом на сьогодні, нашою головою суду – слідчою суддею Слободян Наталею Павлівною вже розглянуто 35 кримінальних справ про тероризм, справи щодо фактів мародерства та злочинів РФ в нашому районі», – зазначає керівниця апарату Іванківського районного суду.

Колектив самовіддано працював над організацією відновлення роботи суду. Оскільки було відсутнє світло, то нам довелося самотужки шукати генератори. Голова суду з першого дня звільнення від окупантів активно намагалася забезпечити усіх старлінками, генераторами й пальним для них.

«Працівники з власної ініціативи пропонували будь-яку допомогу, хоча це було поза межами їхніх посадових обов'язків, – зазначає Тетяна Марченко. – Співробітники й нині працюють понаднормово. Усі вони мають особисту мотивацію. Ми надзвичайно тішимся, що нашому суду повернули підсудність. Сподіваємося, що найближчим часом будуть розглядатися справи всіх категорій, тому що громадяни постійно звертаються до нас із новими справами.»

Через відсутність поштового, а в деяких селах і мобільного зв'язку, дотепер відсутня можливість відправляти туди повістки. Саме тому в суді розробляють інші альтернативні засоби комунікації з населенням. Ведемо перемовини з начальником нашої пошти про те, що в певні дні до цих населених пунктів вирушають поштові автомобілі, які розвозять пенсії. Ми плануємо налагодити роботу в такий спосіб, аби наш працівник вирушав із ними й вручав повістки. Також розглядаємо інші можливості. Ми докладасмо неабияких зусиль, щоб справи невідкладно розглядалися, а громадяни України могли знайти справедливість в Іванківському суді.

Я дуже пишаюся своїми колегами із судової системи. Увесь наш колектив, усі українці дійсно варті подяки! Ми вміємо боротися й обов'язково переможемо. Віримо в сили ЗСУ!

ЯК ДІЯВ У ПЕРІОД ОКУПАЦІЇ ТА ВІДНОВИВ РОБОТУ ПІСЛЯ ЗВІЛЬНЕННЯ МАКАРІВСЬКИЙ РАЙОННИЙ СУД КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Активні бойові дії тривали біля Макарова Київської області вже з перших днів війни. Селище піддавалося інтенсивним обстрілам із боку ворога. Однак попри дуже складний період окупації та активні бойові дії, Макарів звільнили українські захисники. Від 6 травня 2022 року було відновлено підсудність судових справ Макарівського районного суду Київської області. Про те, як суд зміг діяти в період окупації та відновити свою роботу після звільнення, розповідає Світлана Голінко, керівниця апарату Макарівського районного суду.

«Біля Макарова від перших днів здійснювалися дуже активні бойові дії. З 25 лютого колектив уже не виходив на роботу. Після того, як ворог завдав удару по мосту, місцева тероборона вже нікого туди не пускала», – розповідає керівниця апарату Макарівського районного суду Київської області Світлана Голінко. – Однак уся документальна база в нас була скопійована ще 23 лютого на флеш-носії. Голова суду оперативно створив робочий чат для спілкування з колективом. Тому організаційні питання розв'язували дистанційно в чаті».

За її словами, ворог почав спочатку обстрілювати околиці, а потім ще інтенсивніше центр Макарова. Деякі працівники апарату суду, особливо з маленькими дітьми, одразу виїхали звідти. Проте багато колег залишились у селищі. Наприклад, наш головний спеціаліст перебував у Макарові допоки ворожий снаряд не знищив повністю його будинок. На жаль, російські війська зруйнували чимало осель працівників суду.

«Насправді було дуже лячно. Особливо, коли зник зв'язок приблизно на четвертий день війни. Тому спілкуватися було складно, – розповідає Світлана Голінко. – Перші дні, коли ще існував зв'язок, ми намагалися передавати інформацію щодо руху ворожих колон через центр міста. Колеги, які знаходилися в окупації, теж передавали інформацію про кількість техніки, яка пересувалася».

Керівниця апарату згадує, що колеги з територіального управління ДСА в Київській області створили спеціальний телеграм-канал, куди можна було надсилати всю інформацію про наявну військову техніку окупантів. Канал було створено з метою фіксації агресії ворога,

пересування ворожої техніки, а також усіх збитків, завданих війною, та для інформування про це спільноти, у тому числі й міжнародної.

Через окупацію частини Київської області російськими військами, 6 березня 2022 року було змінено територіальну підсудність справ Макарівського районного суду на Радомишльський районний суд Житомирської області.

«Ми постійно переймалися будівлею нашого суду. Була відсутня інформація щодо її стану, чи неушкоджена вона, чи вже зруйнована. Також систематично опікувалися долею наших співгромадян, які мешкали в центрі міста. Дві судді тривалий час перебували в Макарові. Ми не могли сконтактувати з ними. Унаслідок цього наш голова суду особисто організував їхні пошуки, – зазначає Світлана Голінко. – Співробітники ТУ ДСА в Київській області постійно запитували, хто виїхав, а хто – залишився, оскільки відсутність зв'язку давалася взнаки».

Керівниця апарату суду згадує, як головний спеціаліст суду ходив до лікарні, що розташована біля дороги, на якій перебували окупанти. Знаходиться там було вкрай небезпечно, однак, лише там можна було вийти на зв'язок.

«Складаю щиру подяку нашим колегам із територіального управління, які взяли на себе частину нашої роботи. Наприклад, те, що стосувалося заробітної платні. Люди, які виїхали, переживали, якими коштами жити, винаймати житло, адже не у всіх було безкоштовне проживання для внутрішньо переміщених осіб,» – зазначає Світлана Голінко.

Коли звільнили Макарів, працівники суду не мали змоги відразу повернутися на роботу. Приблизно тиждень ще тривало розмінування. Голова громади прохав зачекати з поверненням. Коли на те вже з'явилася можливість, то голова суду, керівниця апарату та ще кілька працівників приїхали оглянути приміщення й оцінити обсяг робіт, які потрібно виконати. Голова суду сам придбав плівку, оскільки всі вікна на фасаді були пошкоджені через бомбардування. Дали лад вікнам та спільно розпочали наводити лад у самій будівлі.

Упродовж кількох тижнів таким чином усували наслідки «руського міра». Відновили постачання світла, доступ до мережі інтернет, оновили всі необхідні бази даних на сервері.

«Багато негараздів пережили, але ще більше ненависті до ворога, – ділиться спогадами Світлана Голінко. – Хочу від щирого серця подякувати нашим працівникам, а також ТУ ДСА, з яким ми тримали нерозривний зв'язок. Саме вони виявляли нам багато співчуття, а в ці буремні часи слова підтримки були для нас напроцуд важливими. Керівниця

Будівля Макарівського районного суду Київської області після окупації

територіального управління постійно телефонувала й цікавилася, чи потрібна якась допомога. Це дуже надихало й морально підтримувало».

Від 6 травня підсудність судових справ Макарівського районного суду Київської області було відновлено.

«Нині, коли територію звільнено, ми можемо працювати у звичному режимі, здійснюючи правосуддя. Хоча загроза залишається, проте треба працювати, відбудовувати нашу країну, а головне – судити тих покидьків, які нарobili так багато лиха, завдали стільки горя. Я переконана, що вони понесуть заслужену кару, а Україна переможе й буде стрімко відновлюватися», – зазначає Світлана Голінко.

11 травня, після відновлення роботи суду, його відвідали голова Ради суддів України Богдан Моніч, голова Державної судової адміністрації України Олексій Сальніков, начальниця ТУ ДСА у Київській області Світлана Шевченко. Під час візиту до суду, голова Бучанської РДА Микола Ляшенко відзначив керівницю апарату суду Світлану Голінку Подякою за самовіддану працю.

ЕВАКУАЦІЯ З БАХМУТА Й ПОРЯТУНОК ІЗ МАРІУПОЛЯ ДОНЕЦЬКОГО АПЕЛЯЦІЙНОГО СУДУ

Донецький апеляційний суд був єдиним судом із розташуванням у трьох містах – Донецьку, Маріуполі та Артемівську (якому повернули історичну назву Бахмут у 2016 році). У зв'язку з окупацією Донецька, суд переїхав до Бахмута, а розташована в Маріуполі частина суду продовжила там функціонувати. Керівниця апарату суду Наталя Місько розповідає про початок війни, евакуацію суду з Бахмута, а також про порятунок і трагічні історії колег із Маріуполя.

«23 лютого я провела нараду з помічниками та начальниками структурних відділів суду, на якій ми ретельно обговорили затверджений наказом голови суду Порядок забезпечення евакуації. Окрім того, із відповідальними особами за організацію та виконання заходів щодо підготовки та вивезення судових справ і документів до місць евакуації, ми обговорили стратегічні моменти та визначилися щодо подальшого плану дій», – розповідає Наталя Місько.

Відповідальні особи отримали пакети для судових справ та документів. Трудові книжки та особові справи було вирішено передати на особисте зберігання суддям та кожному працівнику суду. Оскільки подібної практики та офіційних роз'яснень до нас ще не надходило, керівництво робило це під особисту відповідальність.

«24 лютого, приблизно о 5 ранку, я прокинулася від гучних вибухів. Перший телефонний дзвінок був від голови суду, який сповістив, що почалася війна. Ми миттєво вийшли на контакт із суддівським корпусом, усіма начальниками відділів і ухвалили рішення про термінову евакуацію судових справ та документів», – згадує керівниця апарату.

Виїзд із Бахмута

Відповідно до Порядку забезпечення евакуації, у Бахмуті ми всі судові та номенклатурні справи зібрали в спеціальні мішки з описом та вивезли їх. У Маріуполі всі справи перенесли до спеціально облаштованого приміщення на цокольному поверсі. Справи, які були під грифом «таємно» довелося знищити.

«Кожен працівник діяв дуже відповідально. Ніхто не відмовляв у допомозі, навіть ті колеги, які перебували у відпустках. Також були призначені особи, які залишилися на чергуванні. У Маріуполі 24 лютого деякі судді навіть продовжували слухання справ. 25 лютого ми також вийшли на роботу в Бахмуті, проте пізніше довелося працювати за гнучким графіком та дистанційно. Щодо Маріуполя, то з 25 лютого там уже стало не просто небезпечно, а фактично нереально працювати».

За словами Наталі Місько, після 9 березня вони розпочали безпосередньо працювати над переміщенням Донецького апеляційного суду до іншого міста. Вибір пав на Хмельницький апеляційний суд. Однак евакуювати справи та оргтехніку змогли лише з Бахмута, оскільки вивозити їх також із маріупольської частини вже було небезпечно.

«Більшість працівників із Бахмута разом зі своїми родинами евакуювалися до Хмельницького. Цей процес був доволі складним. Чимало водіїв відмовлялися їхати, зазначаючи, що це становить значну небезпеку. І все ж нам поталанило знайти транспорт та організувати злагоджений вивіз колег. Також власними силами змогли вивезти судові справи та сервер, аби мати змогу працювати дистанційно», – розповідає керівниця апарату Донецького апеляційного суду.

«Хмельницький нас зустрів дуже тепло. Голова суду, керівник апарату та інші колеги допомогли нашим суддям та працівникам апарату знайти житло, підтримали продуктовими наборами (до речі й досі допомагають нам у цьому). Було дуже приємно відчувати таку людяність і згуртованість. Працівники ССО в Бахмуті до останнього часу охороняли будівлю суду, за що їм складаємо величезну подяку. Саме вони на своєму «фронті» продемонстрували справжню мужність та стійкість. Вони дуже допомогли з процесом вивезення судових справ, архівів, значної кількості техніки, пошуку транспорту для перевезення цих речей, їхнє завантаження тощо».

Наталія Місько розповідає, що вона вже не вперше евакуюювалась, адже у 2014 році їй довелося виїхати з Донецька: «Пригадую, що коли терористи захопили суд у Донецьку, то нам навіть не дозволили особисті речі забрати. Тому я розуміла, хоча би щось треба встигнути вивезти. Адже після переїзду суду з Донецька в нас не залишилося нічого. Ми писали листи до ДСА з проханням допомогти в забезпеченні матеріально-технічною базою, але ж це все бюджетні кошти. Тож ми усвідомлювали власну відповідальність за наше майно».

Евакуація з Маріуполя на межі життя й смерті

Керівниця апарату намагалася переконати колег тимчасово виїхати з Бахмута, аби уникнути ситуації, яка склалася в Маріуполі. Ніхто не міг навіть уявити, що Маріуполь зможуть перетворити на справжнє пекло.

«Колеги, які переїхали з Донецька у 2014 році, нарешті отримали службове житло в Маріуполі. Однак агресор знищив майже усе. Ворожі літаки, які скидали важкі бомби, літали так низько, що можна було навіть роздивитися пілотів, – розповідає Наталя Місько. – Люди ховалися в холодних підвалах, без води та їжі. Одна сім'я переховувалася навіть у каналізаційній ямі. Коли виїжджали, то доводилося йти пішки по кілька десятків кілометрів. Люди переживали особисті трагедії, втрачали рідних. На жаль, під завалами будинку на очах у батька загинула працівниця суду Анастасія Костоманова. У неї залишився маленький син Сашко. Також пропала безвісти одна суддя. Про неї досі відсутня жодна інформація, хоча ми не припиняємо й надалі пошуків».

Керівниця апарату розповідає, що судді Донецького апеляційного суду з перших днів війни збирають кошти на допомогу військовим. Зокрема, ще перебуваючи в Бахмуті та Маріуполі, купували й передавали продукти, засоби гігієни тощо для захисників на передову. У Маріуполі, звичайно, це робити було надзвичайно складно через безперервні обстріли з боку ворога. Нині суддівський корпус також активно реагує на запити від військових з лінії фронту. Зокрема, вони змогли передати портативні радіостанції, ретранслятори, монітори, тепловізори, планшети, ноутбуки тощо.

Очільниця апарату разом із головою суду щоденно опрацьовували список тих, хто зміг вибратися з Маріуполя, та тих, хто ще потребував допомоги. Виїхати було дуже складно, майже неможливо. У Маріуполі від ночі 1 березня зник зв'язок, і люди опинилися в інформаційному вакуумі. Вони знаходили інтернет деінде й телефонували, з'ясовуючи, які є шанси виїхати звідти. Окупанти не пропускали до міста гуманітарну допомогу, а також не дозволяли організувати «зелений коридор» для евакуації з міста цивільних людей. Ті, кому випала можливість усе ж вибратися з міста, мали пройти через справжнє пекло.

«Коли обіймаєш колегу, якій поталанило вибратися з Маріуполя з дітьми, переживши два тижні під безперервними авіабомбардуваннями, відчуваєш непідробне щастя й усвідомлюєш, як моментально змінилися людські цінності. Тебе вже зовсім не турбує матеріальне. Хочеться, аби лише твої рідні, кохані, друзі, колеги були живі, здорові та в безпеці».

Зруйнована будівля Донецького апеляційного суду в Маріуполі

Відновлення роботи суду

Наразі суд працює дистанційно. На розгляді перебуває значна кількість справ.

«Колектив самовіддано прагне працювати. Робота допомагає відволіктися від страшної дійсності, тому деякі проекти навіть розробляємо заздалегідь. У нас дуже дружній та злагоджений колектив. Складаю подяку кожному судді за підтримку та допомогу працівникам апарату та членам їхніх родин, які опинилися у скрутному становищі, без житла, особистих речей, власних заощаджень. У колективі були випадки, коли членам родин наших працівників терміново були необхідні кошти на лікування. Безперечно, ми не залишилися осторонь і в дуже короткий термін зібрали необхідну суму», – зазначає Наталя Місько.

До 24 лютого Донецький апеляційний суд обслуговував 24 районних суди. Нині залишилося 12, решті підсудність змінили на Дніпро.

«Війна віддалила нас від родин, і саме війна зблизила нас із рідними. Війна забрала у нас тих, кого ми любимо. І війна повернула нам тих, кого ми навіть не уявляли, що можемо так сильно любити. Війна показала нам усім, якими ми можемо бути сильними. Я розумію, що ця війна є не лише українською. Це – світова війна зі злом, проте так сталося, що вона відбувається на нашій землі. Я переконана, що ми обов'язково повернемося додому завдяки Збройним силам України. Я не маю ні краплі сумнівів щодо цього».

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ВІННИЦЬКОГО АПЕЛЯЦІЙНОГО СУДУ ТА ДОПОМОГА СУДАМ ІЗ ТЕРИТОРІЙ БОЙОВИХ ДІЙ

Як готувалися до війни, а також як працюють тепер суди, які перебувають на територіях відгалених від бойових дій. Чим вони можуть допомогти колегам із регіонів, де ситуація досі залишається складною. Про це розповідає Наталя Король, керівниця апарату Вінницького апеляційного суду.

«На відміну від тих судів, які від перших днів війни, на жаль, потрапили під обстріли та окупацію, ми мали час перелаштуватися. З 2014 року ніхто з колег не був байдужим до питань цивільного захисту. Тому до 24 лютого 2022 року вже було здійснено низку заходів щодо питань безпеки», – розповідає Наталя Король, керівниця апарату Вінницького апеляційного суду.

Зокрема, ідеться про забезпечення найпростішого укриття. Приміщення Вінницького апеляційного суду було збудовано в 1957 році. Саме частина його підвального приміщення й була використана для найпростішого укриття.

«Окрім технічної підготовки, ми вжили заходів, аби легалізувати наше найпростіше укриття. Провели обстеження за участю представника з питань надзвичайних ситуацій Вінницької міської ради. Укриття офіційно було зареєстровано. Інформацію про нього розміщено на сайті Вінницької міськради», – розповідає Наталя Король. Приміщення має два виходи та може вмістити до 120 осіб. У ньому облаштовані місця для сидіння, санвузли, є централізоване водопостачання, водовідведення, вентиляція, резервне штучне освітлення, засоби зв'язку, аптечки.

За словами Наталі Король, ще до 24 лютого було вжито заходів нормативного забезпечення. «У всіх нас є типовий план щодо забезпечення безперервної діяльності суду, який затверджений ДСАУ. На підставі цього плану ми розробили власний план. Також існує план реагування на надзвичайні ситуації, який був погоджений з представником Вінницької міської ради. У разі надзвичайної ситуації, війни, дії з евакуації населення, евакуації документів узгоджуються з представниками місцевої ради».

Свого часу, наказом голови суду були забезпечені заходи цивільного захисту в Вінницькому апеляційному суді. Цим наказом у суді

Будівля Вінницького апеляційного суду

затвердили положення про евакуаційну комісію, положення про комісію з питань надзвичайних ситуацій. Розроблено й затверджено функціональні обов'язки голів цих комісій, заступників голів, а також дії в разі надзвичайних ситуацій і воєнних дій щодо всіх об'єктів Вінницького апеляційного суду.

«Після введення воєнного стану на підставі уже існуючих планів забезпечення роботи суду було розроблено наказ голови суду «Про заходи Вінницького апеляційного суду» в разі евакуації, – розповідає Наталя Король. – Існує домовленість на рівні голів судів, щодо місця, куди ми зможемо евакуюватися. Було обмірковано всі заходи. Насамперед – це забезпечення безпеки персональних даних, інформації, яка стосується режимно-секретного відділу».

З алгоритмом дій у Вінницькому апеляційному суді ознайомили всіх суддів та працівників апарату суду. Тому в разі загострення ситуації працівники мають базовий алгоритм дій.

Також у суді спланували та ознайомили колектив із заходами щодо збереження інформації на сервері, а також обліком даних, табелюванням працівників, нарахуванням заробітної платні.

«Комунікація є дуже важливим фактором. З перших днів війни ми почали отримувати повідомлення, які могли містити віруси й становити загрозу

для наших інформаційно-комунікаційних систем, – зазначає керівниця апарату Вінницького апеляційного суду. – Ми відразу сконтактували з нашими колегами з кіберполіції. Вони розповіли, як розпізнавати віруси, рекомендуючи додатково встановити спеціальне програмне забезпечення, за допомогою якого ми почали перевіряти всі листи. Також ми забезпечили альтернативний канал отримання пошти в разі, якщо вірусом буде пошкоджена наша система».

Наталя Король розповідає, що працівники суду перебували на зв'язку з представниками обласної та місцевих прокуратур, отримали їхні нові безпекові скриньки, також налагодили комунікацію з відділами Державної виконавчої служби, адвокатами та домовилися про те, що обмін інформацією буде здійснюватися виключно електронною поштою.

Нині судові засідання проводяться переважно в режимі відеоконференції. Тому працівники Вінницького апеляційного суду встановили окремий зв'язок зі слідчим ізолятором. «Ми передали своє обладнання, щоб всі кримінальні справи, які слухаються в режимі відеоконференції, не зазнавали збоїв, оскільки в нас значна кількість справ».

Усі заходи, вжиті у Вінницькому апеляційному суді, надають змогу комунікувати з колегами навіть із тих областей, у яких склалася критична ситуація, а також дозволяють прихистити працівників, та убезпечити документи судів з інших регіонів.

«Ми зберігаємо комунікацію з колегами, ділимося шаблонами документів, положень, функціональних обов'язків, алгоритмами дій або заходів, – зазначає Наталя Король. – Я свідома того, що працівникам судів, які знаходяться в критичних ситуаціях, нині не до розробки документів. Якщо в тому є потреба, ми з радістю поділимося, як уже це й зробили з деякими колегами. Тому закликаємо звертатися до нас. Головне завдання для нас усіх – берегти своє життя та здоров'я, а також посилено працювати для наближення перемоги».

ОКУПАЦІЯ, ВИЗВОЛЕННЯ ТА ШВИДКЕ ВІДНОВЛЕННЯ РОБОТИ ІРПІНСЬКОГО МІСЬКОГО СУДУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ірпінський міський суд опинився під ворожими обстрілами з першого тижня повномасштабної загарбницької війни. Далі – відома всьому світу трагічна окупація Ірпеня. Як колектив суду пройшов ці складні часи та зміг віновити роботу, розповідає Тетяна Шолкова, керівниця апарату Ірпінського міського суду Київської області.

«Почалася війна» – ці слова 24 лютого 2022 року я почула від рідних від самого ранку. Не хотілося вірити в цю страшну новину, здавалося, це фейк. Був четвер, робочий день, тому час було збиратися на роботу. Дорога до суду в мене була крізь сльози від побаченого: величезні черги людей біля аптек, банкоматів та магазинів, якась суцільна паніка була навкруги», – розповідає керівниця апарату Ірпінського міського суду Київської області Тетяна Шолкова.

Однак попри тривожний ранок, майже всі працівники апарату суду та судді вийшли на роботу, адже суд повинен працювати, навіть в умовах воєнного стану.

«Звістка про напад на Україну, періодичні звуки вибухів та авіації спонукали нас до прийняття організаційних рішень в умовах надзвичайного стану, – зазначає Тетяна Шолкова. – Саме тому було терміново зібрано Збори суддів та прийнято рішення обмежити розгляд справ, розглядаючи лише невідкладні судові справи. Також ми встановили графік чергувань на 24-25 лютого 2022 року та опублікували цю інформацію на офіційному сайті суду з метою повідомлення громадян. Особові справи та трудові книжки вирішили терміново роздати працівникам суду на руки».

Бойові дії та порятунок колективу

25 лютого, у п'ятницю, голова суду був черговим відповідно до графіку. Проте виїхати з Гостомеля він уже не зміг, оскільки частина дороги до Ірпеня прострілювалася. Існувала реальна загроза для життя та здоров'я працівників суду через вибухи, обстріли й підірив мосту в селищі Романівка. Тому було вирішено, що на роботу ніхто не повинен виходити.

Працівники Служби судової охорони залишилися охороняти приміщення суду. Навіть у найактивніший період бойових дій у місті, перебуваючи в підвальному приміщенні сусіднього будинку, працівники ССО інформували керівництво суду про стан будівлі тоді, коли з'являвся зв'язок. Приміщення суду – це колишній військкомат. Тому були побоювання, що будівля може не вціліти.

«Так почалася історія розставання нашого колективу на тривалі бентежні три місяці. Не хотілося покидати місто, здавалося, усе от-от закінчиться, і перемовини голів держав розв'яжуть усе в мирний спосіб, проте в Ірпені ставало дедалі «спекотніше». 27 лютого в місті розпочалися активні бойові дії, від яких серце калатало та холонула кров», – згадує керівниця апарату Ірпінського міського суду Київської області.

З Ірпеня змогли виїхати всі судді та працівники апарату суду. Лише одна працівниця весь час перебувала в окупованій Бучі, проте, на щастя, вона не постраждала.

«Я зі своєю родиною понад тиждень перебувала в підвалі багатоповерхового будинку, без жодних умов для проживання, зникав мобільний зв'язок та інтернет. 3 березня ми здійснили першу спробу виїхати з міста організованою колоною машин, проте дозволу на виїзд нам не дали. 4 березня, на щастя, поталанило виїхати. Як одна мить, промайнули 14 годин у дорозі – і моя родина опинилася в безпеці», – розповідає Тетяна Шовкова.

Робота суду в умовах війни

Третього березня голова суду провів збори суддів онлайн. Оскільки на території України 24 лютого було введено воєнний стан, а через активні бойові дії виникла реальна загроза для життя, здоров'я та особистої безпеки відвідувачів, працівників апарату суду, суддів, тому було вирішено запровадити особливий режим роботи суду. Здійснення судочинства Ірпінським міським судом Київської області тимчасово призупинили. Територіальну підсудність Ірпінського міського суду було змінено на Переяслав-Хмельницький міськрайонний суд.

«З березня до травня працівникам апарату суду було оголошено простій. Я та мій заступник працювали дистанційно. Низький уклін усій команді Територіального управління Державної судової адміністрації України в Київській області за вчасно нараховану та виплачену працівникам суду заробітну платню. Адже багато хто залишився без особистих речей та засобів для існування.

Будівля Ірпінського міського суду Київської області після окупації

Взаємодопомога, підтримка, готовність допомогти в будь-якій ситуації – це все про нашу велику родину – суди Київської області та територіальне управління ДСА України. Керівництвом ТУ ДСА України в Київській області було ініційовано створення спільного телеграм-каналу, який працював кожен секунду, будь-яка позаштатна ситуація – усе розв'язувалося оперативно спільними зусиллями. А чого лише варті моральна підтримка та обнадійливі слова, які ми читали в нашій спільноті», – ділиться спогадами Тетяна Шовкова.

Українські війська повернули Ірпін під контроль 28 березня. Далі був період зачисток. Мер Ірпеня не радив містянам повертатися через небезпеку – місто було заміноване, а водо-, електро-, газопостачання повністю відсутні.

Відновлення

29 квітня деякі судді, працівники апарату суду, Служби судової охорони, а також заступник начальника ТУ ДСА України в Київській області Володимир Масовець уперше приїхали до Ірпеня з метою прибирання суду, приміщення якого збереглося. Однак будівля мала певні пошкодження: розбиті вікна, різного роду ураження приміщення та техніки від вибухів і мародерства, по факту якого було відкрито кримінальне провадження.

«Окрема подяка територіальному управлінню за оперативну допомогу у встановленні вікон, більшість із яких були пошкоджені, відновленні електроенергії, інтернет-зв'язку та поновленні бази даних автоматизованої системи документообігу суду. Це ще більше спонукало щонайшвидше відновити роботу суду», – зазначає Тетяна Шовкова.

20 травня 2022 року територіальну підсудність судових справ Ірпінському міському суду Київської області було відновлено.

«Державний службовець – це не просто посада, це насамперед відповідальність за обрану професію. Тому коли постало питання повернення на робочі місця, майже всі працівники приступили до роботи, не зважаючи на чимало особистих проблем, які виникли в кожного після окупації Ірпеня. За це всім красно дякую, адже лише в згуртованості та спільній роботі – наша сила».

23 травня з нагоди відновлення здійснення правосуддя з робочим візитом Ірпінський міський суд відвідали голова ДСА України Олексій Сальніков, народні депутати Сергій Демченко та Максим Дирдін, голова Київського апеляційного суду Ярослав Головачов, радник Голови ДСА України Іван Балаклицький, начальник ТУ ДСА України в Київській області Світлана Шевченко, заступник Голови Служби судової охорони Олександр Баланда, а також заступник Ірпінського міського голови Андрій Кравчук і голова Бучанської районної військової адміністрації Микола Ляшенко.

«Не можу сказати, що працюється нині так само як і раніше. Певно – ні, оскільки досі ще існує загроза повторного вторгнення, лунають повітряні тривоги, є багато переживань, – зауважує керівниця апарату Ірпінського суду. – Проте варто брати приклад з нашого міста, яке зі спустошеного, розбитого, проте нескореного, відроджується, повертається до життя й продовжує квітнути, незважаючи ні на що. Тож віримо в перемогу та продовжуємо здійснювати правосуддя. Усе буде Україна!»

ЕЛЕКТРОННИЙ СУД ТА ДОСВІД НАЛАШТУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ РОБОТИ ЛУГАНСЬКОГО ОКРУЖНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ

Луганський окружний адміністративний суд, який знаходився в Сєвєродонецьку, опинився під щільними обстрілами з першого дня війни. Через бойові дії евакуація була складною, однак суд зміг налаштувати дистанційну роботу з Дніпра. Як це все змогли зробити в незвичайних умовах, розповідає Тетяна Смішлива, голова Луганського окружного адміністративного суду.

«Напружена ситуація була вже напередодні повномасштабного наступу. Ми зібралися з колективом 22 лютого та обговорили план дій. Уже тоді намагалися зробити запас питної води, ліків. Звісно, сподівалися, що не буде повномасштабного вторгнення. Однак 24 лютого мені зателефонував знайомий чоловік із прикордонного району й повідомив, що в них розпочалися обстріли. О 7 ранку я вже була на роботі. Приблизно о 10 почали обстрілювати Сєвєродонецьк», – розповідає Тетяна Смішлива.

У такій ситуації голова суду прийняла рішення тимчасово призупинити діяльність суду з метою безпеки працівників та учасників процесу до з'ясування обставин. Адже підвальне приміщення суду не витримало би обстрілів. Окрім того, поряд був розташований об'єкт військової інфраструктури. Це своєю чергою посилювало небезпеку.

Евакуація з Сєвєродонецька під обстрілами

«Я зібрала колектив, ми роздали трудові книжки та особові справи всім працівникам суду. Після цього зібрали найважливіші документи та винесли їх із приміщення. Уже надвечір 24 лютого удари посилились. Якщо пригадати 2014 рік, то будівля суду в місті Луганську була досить хутко захоплена, однак тоді встигли винести документи, адже не було подібних обстрілів», – пригадує голова Луганського окружного адміністративного суду.

Частина Сєвєродонецька, де був розташований суд, обстрілювалась щодня, і вже 3 березня там повністю припинилося електропостачання. Тому в приміщенні суду стало неможливо проводити засідання не лише з безпекової, а й з технічної точки зору.

«Я закликала працівників, аби вони самотужки опікувалися власною евакуацією та безпекою, а сама перебувала весь цей час в Северодонецьку, майже до кінця березня. Однак через постійні обстріли, відсутність світла та опалення в місті вже неможливо було залишатися. Постійно зникав зв'язок. У будинок, де я мешкала, було кілька влучань. На той час уже майже всі судді евакуювалися, тому я теж вирішила виїхати в Дніпро, куди й переїхали більшість суддів та працівників апарату», – розповідає Тетяна Смішлива.

Голова суду постійно спілкувалася з усіма співробітниками. З першого дня вона створила загальний чат, до якого долучили всіх суддів та працівників апарату суду. У чаті всі робили перекличку, повідомляли, якщо хтось виїхав. Таким чином голова суду мала достовірну інформацію щодо місця перебування всіх працівників.

«Територіальне управління Служби судової охорони в Луганській області теж допомагало, деякі працівники служби ще залишалися в Северодонецьку, – згадує Тетяна Смішлива. – 31 березня ми вивезли сервер на службовому автомобілі, декілька комп'ютерів, ноутбуки, суддівські мантії та документи, які стосувалися основної діяльності суду. На жаль, під час евакуації було поранено співробітника ССО (на щастя, він уже одужав після лікування). Тому вирішили призупинити евакуацію через питання безпеки, оскільки район суду перебував під обстрілом».

Після переїзду, голова суду перевірила в керівника ТУ ДСА України в Дніпропетровській області наявність вільних приміщень, куди можна було б евакуювати суд. Вільних приміщень не було. Тоді вона звернулася до голови Дніпропетровського окружного адміністративного суду, який пообіцяв виділити актову залу для розміщення суду.

«Я все ще сподівалася, що нам поталанить вивезти певні документи, однак цього не сталося через активні бойові дії, які щодня наближалися до Северодонецька. Будинки в місті ворог обстрілював щогодини», – пригадує Тетяна Смішлива.

Електронний суд та дистанційна робота

«Після того, як ми евакуювалися до Дніпра, я поспілкувалася з Головою Касаційного адміністративного суду в складі Верховного Суду Михайлом Смоковичем щодо можливості використання електронного суду, який у нас уже працював. Ще з 2018 року ми сканували всі матеріали справ і долучали електронні копії до системи «Електронний суд», – розповідає голова Луганського окружного адміністративного суду. – Отже, усі

Пошкоджена будівля Луганського окружного адміністративного суду

матеріали були доступні в електронному вигляді, хоча ми й не змогли вивезти паперові примірники. Тому, за погодженням з головою КАС ВС, ми вирішили розпочати роботу дистанційно».

Працівники Луганського окружного адміністративного суду встановили сервер на базі Дніпропетровського окружного адміністративного суду, і завдяки електронному суду змогли приймати позовні заяви, електронну пошту, розглядати всі судові справи. Обговоривши все з суддями та працівниками апарату суду, Тетяна Смішлива видала наказ про поновлення роботи суду в дистанційному режимі, і 2 травня суд відновив свою діяльність.

«Ми поінформували усіх учасників процесу щодо відновлення роботи суду на нашому сайті, – розповідає голова Луганського окружного адміністративного суду. – Певна частина суб'єктів зобов'язана була зареєструвати свої електронні адреси від початку діяльності системи «Електронний суд» (адвокати, нотаріуси, виконавці, суб'єкти

господарювання комунального та державного секторів економіки, усі суб'єкти владних повноважень). Завдяки цьому, ми змогли отримувати позовні заяви, реєструвати їх, розподіляти та починати розгляд справ. Від приватних осіб ми також мали можливість отримувати позовні заяви на електронну пошту за умови наявності кваліфікованого електронного підпису».

Суд одержав роз'яснення, що справи, матеріали яких мали електронну копію або були створені в електронному вигляді, у разі втрати паперового примірника не потребують визнання їх втраченими й можуть розглядатися судом.

«Кодекс адміністративного судочинства України передбачає, що якщо особа подає документи в паперовому вигляді, то вони долучаються до справи, однак Кодекс не зобов'язує суд роздруковувати ті документи, які надходять в електронному вигляді. Це майбутнє нашого судочинства, – наголошує Тетяна Смішлива. – Ми повідомляємо своєчасно сторони про рух справи за допомогою електронних засобів. Іноді виникають певні нюанси, які пов'язані з дистанційною роботою, проте ми також віднаходимо способи, як вчасно реагувати та комунікувати зі сторонами процесу. Наразі вже розв'язано питання щодо проведення відкритих судових засідань, а сторони чи їхні представники мають можливість узяти участь у режимі відеоконференції, у тому числі поза межами суду. Отже, правосуддя стало ще доступнішим для наших громадян».

Нині розв'язується питання щодо укладання договору оренди для розміщення нашого суду в окремому приміщенні. Це допоможе облаштувати більше робочих місць для працівників. Також залагоджується питання з гуртожитком для тих працівників суду, які бажають орендувати житло за місцем знаходження суду.

«Ми активно працюємо вже чотири місяці. Робота допомагає нам вижити», – зазначає голова Луганського окружного адміністративного суду.

ЗБЕРЕЖЕННЯ ЖИТТЯ В ОТОЧЕННІ ВОРОГА ТА САМООРГАНІЗАЦІЯ СУМСЬКОГО ОКРУЖНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ

Сумський окружний адміністративний суд знаходиться біля об'єктів підвищеної небезпеки, тому опинився під ударами ворога від перших днів війни. Коли місто потрапило в часткове оточення, працівники суду, які мешкали біля місця запеклих боїв, перебували в облаштованому укритті суду. Про досвід виживання, протигії агресорові, а також відновлення роботи суду, розповідає Ірина Фетісова, завідувачка сектору правового забезпечення та взаємодії зі ЗМІ.

«Місто Суми розташоване в північно-східній частині України, із населенням приблизно 260 тисяч осіб. Оскільки протяжність державного кордону з РФ у межах Сумської області понад 500 кілометрів, від перших днів повномасштабного вторгнення населені пункти нашого регіону стримували наступ російських військ», – розповідає Ірина Фетісова, завідувачка сектору правового забезпечення та взаємодії зі ЗМІ.

24 лютого 2022 року, ранок вторгнення агресора в Україну, який розділив життя всіх українців на «до» та «після».

«Хтось прокинувся від телефонних дзвінків із жахливими словами «почалося», хтось уже чув звуки вибухів, проте всі сумчани розуміли, що цей ранок змінив їхнє життя назавжди, – розповідає Ірина Фетісова. – Усіх переполював страх за рідних, близьких, дітей, а серце виривалося з грудей від болю».

Приблизно о сьомій ранку голова суду та керівник апарату Сумського окружного адміністративного суду повідомили співробітникам про необхідність залишатися вдома, аби зібрати документи та необхідні речі. 25 лютого, за наказом голови суду, здійснення правосуддя Сумським окружним адміністративним судом було тимчасово зупинене.

«Трудові книжки та особові справи роздали працівникам, – згадує завідувачка сектору правового забезпечення та взаємодії зі ЗМІ. – У безпечне місце перемістили судові справи, які мають підвищений суспільний інтерес, знаходилися на розгляді на момент початку війни та особливо складні справи. Була збережена резервна копія бази АСДС

та інших баз даних локальних електронних ресурсів. Печатки та штампи були вивезені в безпечне місце».

За словами Ірини Фетісової, Сумський окружний адміністративний суд був розташований поруч з об'єктами підвищеної небезпеки. Серед них – Державний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус» імені І. Г. Харитоненка, де з 24 лютого розпочалися важкі бої, які тривали декілька днів. Саме там сталася пожежа, і саме звідти лунали звуки обстрілів, які чуло все місто. На щастя, на момент боїв у приміщенні кадетського корпусу учнів не було.

«25 лютого Суми були частково оточені, – розповідає завідувачка сектору правового забезпечення та взаємодії зі ЗМІ. – У ці жахливі дні, працівники суду, які мешкали в районі бойових дій, були змушені тікати з власних домівок та певний час перебували в укритті суду, де було опалення, світло, вода, спальні місця, продукти та речі першої потреби. Співробітники суду через існуючі канали комунікації активно передавали інформацію про вибухи, пересування та розміщення ворожої техніки».

Відновлення роботи суду та допомога в протидії ворогові

2 березня українські військові відтіснили частину окупантів і вийшли на лінію державного кордону в Сумській області. Тому, коли ситуація дещо стабілізувалася, наказом голови суду від 18 березня 2022 року було встановлено особливий режим здійснення судочинства, а суд переведено на дистанційну роботу.

Українські військові повністю звільнили Сумську область від військ РФ 8 квітня. Відповідно до рішення зборів суддів 29 квітня, Сумський окружний адміністративний суд частково відновив свою роботу.

«Увесь цей час ніхто не залишався осторонь. Ми розуміли, що війна триває, проте тил також треба забезпечувати, тому самоорганізовувались, – згадує Ірина Фетісова. – Одні працювали у волонтерському центрі, інші готували їжу для військових, хтось робив бандера-смузі (займисту суміш у пляшках), а хтось допомагав у пошитті бронежилетів. Працівники, які мали змогу дістатися до суду, продовжували працювати. 7, 26 та 28 квітня була організована видача рішень суду з відміткою про набрання законної сили та виконавчих листів».

З 16 травня 2022 року Сумський окружний адміністративний суд повернувся до роботи у звичному режимі. Суд продовжує здійснювати свою діяльність за умов відсутності загрози життю та здоров'ю учасників судових процесів, суддів та працівників суду.

Будівля Сумського окружного адміністративного суду

«Під час сигналу «Повітряна тривога» працівники та відвідувачі суду перебувають в укритті й прийом відвідувачів припиняється. Не зважаючи на масові обстріли прикордонних територій Сумщини, наш колектив продовжує працювати й вірити в нашу перемогу», – наголошує Ірина Фетісова.

За словами завідувачки сектору правового забезпечення та взаємодії зі ЗМІ, серед питань, які доцільно на законодавчому рівні розв'язати – це можливість здійснення правосуддя судом в іншому регіоні, якщо територія, де розташований суд є зоною бойових дій та виконання своїх посадових обов'язків несе небезпеку для працівників.

ПРАГНЕННЯ ВУГЛЕДАРСЬКОГО МІСЬКОГО СУДУ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ВІДНОВИТИ МОДЕЛЬНІ НАПРАЦЮВАННЯ ПОПРИ ЗНАЧНІ РУЙНУВАННЯ

Приміщення Вугледарського міського суду Донецької області через масові обстріли ворога було повністю зруйновано. До війни суд запровадив низку найкращих практик клієнтоорієнтованого суду – ефективна організація роботи, доступ для маломобільних груп, волонтерський сервіс, що робило його взірцем для інших. Однак нині, на жаль, переважну більшість із цих здобутків утрачено. Про те, як колектив рятувався під обстрілами, підтримував огне одного та не втрачає сподівань відновити роботу суду, розповідає Ольга Луньова, голова Вугледарського міського суду Донецької області.

Співробітники суду ще у 2014 році відчули в повному обсязі, що таке бойові дії, адже суд розташований між Мар'їнкою й Волновахою в безпосередній близькості до зони бойових дій. Тому колективу було дуже прикро усвідомлювати, що історія знову повторюється. Проте насправді, ситуація не лише повторилася, а й набагато ускладнилася.

Ольга Луньова розповідає, що ніхто не очікував таких потужних руйнувань у Вугледарі. 24 лютого місто зазнало першого ракетного удару внаслідок якого загинули цивільні громадяни. Згодом обстріли ще посилювалися, у місті майже не залишилося вцілілих будівель. Були зруйновані школи, дитячі садочки, житлові будинки. Приміщення суду не стало також винятком, адже зазнало кількох масивних ударів.

«Під час першого влучання в суд, снаряд поцілив у другий поверх, зруйнувавши кабінет, коридор та залу судових засідань. Дах та всі вікна в будівлі було пробито, проте перший поверх ще залишався майже неушкодженим. Саме перший поверх суду був найбільш сучасним завдяки впровадженню проекту доступності до правосуддя в співпраці з Програмою розвитку ООН в Україні. Загалом до війни на реконструкцію суду донорські організації витратили понад 2 мільйони гривень, – зазначає Ольга Луньова. – Це була показова будівля в Україні. Проте її втрата, звісно, не може порівнятися із загибеллю та травмами людей. На щастя, ніхто з працівників не постраждав, з усіма ми на безпосередньому зв'язку, усі сподіваються невдовзі відновити роботу».

Частина колективу перебувала в місті під обстрілами, тривалий час

Приміщення Вугледарського міського суду Донецької області до повномасштабного вторгнення

без води, світла та зв'язку. Керівництво суду робило все можливе, аби контактувати з усіма, моніторили, хто зі співробітників ще не виїхав, допомагали з евакуацією їхніх родин та пошуком нового житла.

Працівники, які все ще залишалися в місті, поверталися в суд по кілька разів, намагаючись урятувати те, що вціліло після першого влучення. Завдяки тому вони й змогли евакуювати сервери з основною інформацією.

«Заступник керівника апарату Вікторія Солдатова та прибиральниця Наталія Тимашева перенесли судові справи та техніку в укріплені камери для тримання обвинувачених (підсудних), засуджених, які були на першому поверсі, сподіваючись зберегти те, що залишилось, – розповідає Ольга Луньова. – Якось вони навіть потрапили під обстріл та дивом залишилися в живих. Наступне ракетне влучення було в перший поверх, унаслідок чого суд перетворився на руїни. Навіть дерева навкруги було повалено, а згодом на подвір'ї суду місцеві почали захоронювати тих, хто загинув».

Складні часи для колективу суду

«Ми втратили будівлю суду, проте нині одним з основних завдань є збереження колективу та допомога співробітникам суду, які втратили свої домівки, – зауважує Голова суду. – Наприклад, поталанило отримати грант від American Council, аби надати гуманітарну допомогу, передати харчові продукти та ліки нашим працівникам та колегам з одного із судів Маріуполя. Окремим працівникам було надано допомогу з релокації».

Керівництво суду намагається віднайти ресурси та можливості для підтримки працівників апарату, які опинилися в скрутній ситуації. У цьому напрямі також активно працює начальник ТУ ДСА України в Донецькій області Сергій Музикант.

«Нині колектив перебуває у вимушеному простоті, проте всі прагнуть знову стати до роботи. Запевняють, що не втрачають віри, що все відбудується й обіцяють активно тому сприяти. Усі хочуть повернутися до домівок, працювати у своєму суді, у рідному місті. У нас колектив ентузіастів, усі були завжди дуже вмотивовані працювати, впроваджувати ініціативи та поліпшувати організацію робочого процесу, особливо під час пандемії COVID-19. Однак, наразі створилися екстраординарні умови й колективу дуже непросто», – зауважує голова суду.

Ольга Луньова наголошує на необхідності всіляко підтримувати співробітників. Адже їм потрібно винаймати житло й у багатьох випадках розпочинати життя з нуля.

«Якщо людям нині не надати допомоги, то вони виїдуть за кордон або ж будуть шукати більш високооплачувану роботу. Тому дуже хочеться зробити все можливе, щоб зберегти колектив, аби кваліфіковані співробітники зі значним досвідом не були змушені змінювати професію», – зазначає Ольга Луньова.

КОМАНДНА РОБОТА ЛЕНІНСЬКОГО РАЙОННОГО СУДУ МІСТА ХАРКОВА ПІД ЧАС ВІЙНИ

Завдяки злагодженій роботі колективу, Ленінський районний суд міста Харкова на початку війни зміг швидко перепланувати власну діяльність. Як суд голав виклики повномасштабної агресії та безперервних обстрілів, розповідає Олена Безбородова, керівниця апарату суду.

У перші дні війни в колективі суду не було повного розуміння того, що саме відбувається. Проте майже всі працівники вийшли на роботу та продовжували працювати під гуркіт вибухів. Потрібно було докорінно перепланувати професійну діяльність. Завдяки активній комунікації з колективом, Ленінський районний суд міста Харкова зміг це зробити досить оперативно.

«Попри те, що я сама викладала курс поведінки в надзвичайних умовах й теоретично досконало обізнана з усіма ймовірними критичними ситуаціями, я не могла зрозуміти, як діяти в обставинах, які склалися – ділиться спогадами керівниця апарату Ленінського районного суду міста Харкова. – Насамперед, що ми зробили оперативно – це забрали з приміщення суду документи з персональними даними працівників. Згодом ми прийняли рішення відпустити всіх додому».

За словами Олени Безбородової, перші три дні були часом для повного перепланування. Спілкування з колегами, підтримка одне одного допомогли їй зосередитись і згуртувати весь колектив. Активні чати для комунікації позитивно вплинули на формування злагодженої атмосфери в колективі.

«Упродовж подальших десяти днів ми приймали рішення – чи будемо розглядати справи, чи змінять підсудність. Урешті-решт ми отримали інформацію, що територіальну підсудність справ буде змінено. Попри це команда не втратила зацікавленості в роботі. 90% тих, хто залишився в Харкові, виходили на роботу та доопрацьовували справи, які мали після розгляду».

Олена Безбородова пригадує, що навіть ті працівники, до обов'язків яких не належала робота зі справами, намагалися допомогти колегам. До цієї діяльності долучалися всі, включно з прибиральницями службових приміщень. Колеги не лише допомагали морально одне одному, а пояснювали, з чого має складатися справа, як вона

формується, який вигляд повинен мати супровідний лист, яким чином необхідно формувати справи в певні кейси.

«Це була напроцуд ефективна та злагоджена командна робота, усі підтримували одне одного. Не потрібно було навіть керівництва процесом. Проте для того, щоб колектив працював таким чином і мав колективну відповідальність, необхідно було заздалегідь проводити з ними роботу. Адже навіть найкращий працівник, який не має відчуття колективної відповідальності, може бути неефективним під час виконання власних обов'язків у критичній ситуації».

За словами керівниці апарату Ленінського районного суду міста Харкова, усі колеги намагалися налагоджувати контакт не лише всередині своєї групи, а й ззовні. Залучали своїх друзів до певних завдань, наприклад, для перевезення справ.

«На той час, коли ми передавали справи до Полтави, ще не було сформовано конкретних планів дій. Доводилося все випробовувати на собі. Однак цей досвід виявився позитивним завдяки колективу, який брав активну участь на всіх етапах цього процесу. Це надало змогу надалі скласти певний план, яким я згодом ділилася, коли передавалися справи іншими судами. Значною мірою цей план був сформовано саме завдяки колективу».

Олена Безбородова зазначає, що 23 травня Ленінський суд направив прохання до Верховного суду щодо відновлення територіальної підсудності, і 13 працівників навіть повернулися з інших регіонів з надією вийти на роботу.

«Саме ця готовність повернутися до роботи щойно з'явиться така можливість є показником психологічного клімату в організації, у тому числі в суді. Навіть попри дуже низьку заробітну платню для працівників апарату й відсутність належного фінансування».

Попри постійні обстріли люди періодично приїжджали на роботу для того, щоб підтримати одне одного й завершити певні справи. Коли стався вибух і було пошкоджено вікна в суді, усі зібралися разом, аби навести лад, незважаючи на загрозу для власного життя.

«Злагоджена робота колективу – це найважливіше, щоб правосуддя здійснювалося й надалі», – наголошує керівниця апарату Ленінського районного суду міста Харкова.

Будівля Ленінського районного суду міста Харкова

Розпорядженням Голови Верховного Суду від 17 листопада 2022 року відновлено територіальну підсудність судових справ Ленінського районного суду міста Харкова. Суд відновив свою роботу з 23 листопада 2022 року.

НОВІ ФОРМАТИ РОБОТИ ТА АКТИВНЕ ВОЛОНТЕРСТВО СЬОМОГО АПЕЛЯЦІЙНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ

Сьомий апеляційний адміністративний суд, юрисдикція якого охоплює 4 області (Вінницьку, Хмельницьку, Чернівецьку та Житомирську), розміщений у Вінниці, тому під окупацією або ж регулярними обстрілами не перебував. Водночас суд готувався до викликів війни й наразі активно використовує нові формати роботи та бере участь у волонтерському русі. Детальніше – у розповіді Інги Гаврилук, головної спеціалістки відділу забезпечення діяльності Голови Сьомого апеляційного адміністративного суду та його заступника.

Підготовка до роботи в екстраординарних умовах

«Ще в довоєнний період суд ужив усіх необхідних превентивних заходів: було розроблено план дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій, облаштовано найпростіше укриття, у якому знаходилося все необхідне для перебування там людей», – розповідає Інга Гаврилук.

Під час війни Сьомий апеляційний адміністративний суд продовжив свою роботу в штатному режимі. Керівництво суду видало низку організаційно-розпорядчих документів, пов'язаних з організацією діяльності. Зокрема, наказами голови суду було внесено зміни в режим роботи, що було пов'язано із запровадженням воєнного стану.

«У перші дні війни, коли була нестабільна та непрогнозована безпекова ситуація, у суді розглянули питання про гнучкий графік роботи, – зазначає головна спеціалістка відділу забезпечення діяльності Голови суду та його заступника. – Також упродовж перших тижнів систематично проводились наради із колективом, на яких розв'язувалися нагальні організаційні питання та визначалися пріоритетні завдання. Завдяки злагодженій, доброзичливій та конструктивній комунікації в колективі, ми змогли істотно оптимізувати діяльність установи та людський ресурс і оперативно реагувати на постійні зміни».

Керівництво суду розробило заходи щодо евакуації як працівників суду, такі документації. Для розміщення суду визначили резервне приміщення, відповідальних за евакуацію осіб, розробили план евакуації та ймовірні схеми переміщення, оперативно зібрали необхідну документацію. Окрім

Будівля Сьомого апеляційного адміністративного суду в м. Вінниця

того, у суді провели організаційні заходи щодо забезпечення безпечної роботи режимно-секретного органу.

«Протягом перших тижнів повномасштабного воєнного вторгнення працівники суду в співпраці з ТУ Служби судової охорони у Вінницькій області подбали про укріплення будівлі суду. Також було налагоджено співпрацю зі співробітниками служби в разі надзвичайних ситуацій, пов'язаних із воєнними діями», – згадує Інга Гаврилюк.

На період дії воєнного стану рекомендувалось оптимізувати візити до суду та надавати перевагу відеоконференцзв'язку. Окрім того, сторони могли ініціювати розгляд справ у порядку письмового провадження, за наявності підстав. Водночас поширеною стала практика зупинення провадження в справах, що було пов'язано з мобілізацією учасників справ до лав Збройних Сил України.

«Звісно, період воєнного стану вніс відповідні корективи в діяльність судів. Зокрема, судді та працівники апарату наразі працюють у звичному режимі, однак у разі оголошення повітряних тривог і загрози ракетного

удару переходять в облаштоване в приміщенні суду найпростіше укриття», – розповідає головна спеціалістка відділу забезпечення діяльності Голови суду та його заступника.

Працівники суду розробили відеоінструкцію авторизації в підсистемі ЄСІТС «Електронний суд» за допомогою мобільного застосунку «Дія. Підпис», щоб забезпечити громадянам реалізацію права на судовий захист. Можливості Е-суду дозволяють повноцінно брати участь у судових засіданнях у режимі відеоконференцзв'язку, а також під час перебування за кордоном.

Війна та активна волонтерська допомога

«Четверо працівників апарату Сьомого апеляційного адміністративного суду було мобілізовано. Наразі вони виконують свій військовий обов'язок. Окрім того, з перших днів війни працівники суду активно включились в організацію та надання гуманітарної допомоги усім, хто її потребує: переселенцям, які проїжджали через наше місто або знайшли свій прихисток у Вінниці, територіальній обороні, військовим. Серед гумдопомоги були харчі, медикаменти, устаткування».

До того ж за словами Інги Гаврилук, у межах співпраці з суддями з Нідерландів Сьомий апеляційний адміністративний суд налагодив співпрацю з міжнародними партнерами для забезпечення військових госпіталів.

«Також судді Сьомого апеляційного адміністративного суду, за рішенням зборів суддів, здійснюють щомісячні відрахування 50% своєї суддівської винагороди в фонди Збройних Сил України».

Активною залишається й інша волонтерська діяльність. Завдяки фінансовій підтримці суддівського корпусу двічі було зорганізовано допомогу для переселенців, які наразі перебувають у Вінниці. Також у межах волонтерства суд допомагав одній із військових частин міста в забезпеченні необхідним обмундируванням, а військовим, які перебувають на лікуванні та реабілітації, допомагав харчовими продуктами. Нещодавно судді 7ААС придбали та передали на передову дрон для ОМБр імені князя Константина Острозького. Водночас судді продовжують здійснювати й особисті відрахування на потреби армії, переселенців тощо.

«Таким чином, перебуваючи, так би мовити, у тилу, Сьомий апеляційний адміністративний суд у різний спосіб долучається до наближення нашої спільної перемоги над агресором», – підкреслює Інга Гаврилук.

